

5. Теорія і методика дошкільної, шкільної та професійної освіти

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОЇ ЯКОСТІ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Кононенко Н.В.

кандидат педагогічних наук,

асистент кафедри дошкільної педагогіки

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені

К.Д.Ушинського»

м. Одеса, Україна

Упродовж останніх десятиріч ХХ – початку ХХІ сторіччя однією з загальних проблем вищої професійної освіти, зумовлених розвитком суспільства, визнано приведення її змісту, цілей і способів опанування у відповідність з потребами і викликами сучасної практичної діяльності людини. Вперше виголошена і окреслена у доповідях членів Римського клубу, обговорювана на численних форумах міжнародного і національного рівнів, ця проблема в контексті вищої професійної педагогічної освіти актуалізує питання пошуку напрямів і ефективних засобів подолання недоліків і суперечностей упорядкування змісту освіти за предметним принципом.

За чинною практикою, будь-яка професія, що опановують майбутні фахівці в навчальному процесі вищої школи, представлена багатьма навчальними предметами, кожен з яких концентрує увагу на усвідомленні окремих фрагментів майбутньої професійної діяльності. Натомість такий підхід в організації змісту навчання майбутніх педагогів не забезпечує формування в них цілісного уявлення про предмет їх професійної діяльності,

способи і механізми її функцій в межах системи дошкільної освіти, яка, в свою чергу, існує як певний елемент більш складної системи суспільного виробництва і впливає на його розвиток. За цих обставин оволодіння професією у свідомості майбутніх фахівців відбувається поза осмислення її соціальної природи і суспільного призначення як неупорядкований набір не пов'язаних між собою і реальною практичною діяльністю фактів, понять, теорій, концепцій, методик тощо. Відтак, знання, що формуються в процесі теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі, мають формальний характер і за своєю якістю мало зорієнтовані на подальше пряме використання у професійній діяльності.

Аналітичний огляд навчальних планів, за якими відбувається підготовка в педагогічних університетах України майбутніх педагогів для системи дошкільної освіти, засвідчує, що сьогодні вона складається з понад п'ятнадцяти нормативних і десяти елективних навчальних дисциплін. Усі вони, кожна окремо, висвітлюють визначені фрагменти розвитку і виховання дітей раннього і дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу і сім'ї, навчають майбутніх педагогів педагогічних понять для позначення педагогічних явищ і правилами їх використання. Проте, незважаючи на високу насиченість змісту професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільної освіти різноманітною інформацією, що висвітлює окремі фрагменти педагогічного процесу, наявність яких є обов'язковими для практичної діяльності, у їх свідомості вона віддзеркалюється у вигляді багатьох, не пов'язаних між собою напрямів виховної (фізичне, розумове, моральне, естетичне, екологічне, валеологічне і т.ін.) і освітньої роботи з дошкільниками. При цьому система базових педагогічних понять, за допомогою яких описується зміст і послідовність дій педагога з дошкільної освіти в організації навчання і виховання дітей дошкільного віку, сприймається і запам'ятовується в якості формального набору визначень, що не мають прямого відношення до практичної роботи.

Експериментально було виявлено, що у майбутніх педагогів з дошкільної освіти у свідомості не створюється цілісний образ їхньої професійної діяльності – реальний, динамічний процес педагогічно доцільної і цілеспрямованої взаємодії двох і більше суб'єктів, що складається із визначеної кількості обов'язкових елементів, які функціонують за визначеними правилами і піддаються внутрішньому і зовнішньому впливу (нормативні акти, державні освітні стандарти і програми, культурні і освітні потреби, цінності, що домінують у суспільстві, сім'ї, особистості тощо) [1]. Фрагментарність, розрізненість таких уявлень у свідомості майбутніх фахівців з дошкільної освіти негативно позначається на якості їх практичної професійної діяльності, її ефективності та можливості інноваційного розвитку.

У дослідженні подолання зазначених недоліків розглядалось у контексті формування у майбутніх педагогів з дошкільної освіти системної якості професійно-педагогічних знань на засадах оптимізації змісту за принципом інтеграції навчальних дисциплін [2].

Уточнимо, що інтеграція у загальному розумінні є об'єднання, взаємопроникнення в єдине ціле розрізнених елементів, фрагментів або частин. При цьому вважається, що «ціле» завжди має більше властивостей і переваг порівняно з розрізненими елементами. За визначенням В. Безрукової [3], педагогічна інтеграція уявляє собою встановлення зв'язків і відношень між явищами, що пізнаються, педагогічними засобами і заради педагогічно обумовлених цілей. Такою ціллю стає відновлення природної цілісності об'єктів пізнання на підставах подолання їх штучного поділу на фрагменти за навчальними предметами.

Процес інтеграції навчальних предметів, що входять до нормативної складової професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільної освіти до педагогічної діяльності відбувався за двома етапами. Перший етап був підготовчим і складався з визначення мети інтеграції, вибору об'єкта інтеграції та його елементів, уточнення кола категорій і понять, що описують

об'єкт інтеграції і його найбільш важливих системних характеристиках і властивостях.

Результатом цього етапу було створення моделі професійної діяльності педагога з організації та забезпечення педагогічного процесу з виховання і навчання дітей дошкільного віку в дошкільному навчальному закладі та сім'ї. Її створення дозволяло уточнити і конкретизувати внесок змісту кожного навчального предмета у створення в свідомості майбутніх фахівців з дошкільної освіти цілісного образу професійної діяльності, її цілей, завдань, засобів і інструментів здійснення, чинників розвитку тощо.

Другий етап полягав у виборі і розробці дидактичних засобів, що забезпечують формування у майбутніх педагогів з дошкільної освіти системної якості професійно-педагогічних знань. До їх складу було включено аналітичну роботу з навчальними текстами, довідковими матеріалами, словниками та енциклопедіями; узагальнення результатів аналітичної роботи у вигляді фреймів, схем або таблиць; моделювання ситуацій практичної роботи педагогів з дітьми дошкільного віку із складанням ймовірних прогнозів їх наслідків і можливих варіантів розвитку.

За результатами експериментального дослідження було виявлено, що інтеграція змісту педагогічного професійно зорієнтованого циклу навчальних предметів позитивно впливає на формування у майбутніх педагогів з дошкільної освіти системної якості професійно-педагогічних знань і забезпечує цілісне відтворення у їх свідомості образу майбутньої професійної діяльності, механізмів і способів її здійснення, сприяє усвідомленню соціальної цінності і призначення.

Література:

1. Кононенко Н. В. Методика формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів в процесі підготовки у виші / Н. В. Кононенко // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / [за ред. проф. Анатолія

Ситченка]. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – Вип.4 (55), грудень 2016. – С. 265–268.

2. Кононенко Н. В. Ефективність методики формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів в процесі підготовки у виші / Н. В. Кононенко // Педагогічні науки : збірник наукових праць. – Херсон, 2016. – Випуск 72. – С. 85–90.

3. Безрукова В. С. Основы духовной культуры (Энциклопедический словарь педагога) – Екатеринбург – 2000. Режим доступа: <https://refdb.ru/look/2054801-pall.html>